

УДК 94(477.7):32"1921–1929"

В. А. Греченко

БОРЬБА МІЛІЦІЇ З ХУЛІГАНСТВОМ В УСРР У РОКИ НЕПУ (1921–1929)

Розглянуто основні аспекти боротьби міліції з хуліганством у період нової економічної політики в Україні, причини цього явища, його рівень.

Ключові слова: міліція, хуліганство, нова економічна політика, злочинність.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження боротьби з хуліганством визначається як його поширеністю в Україні, так і різноманіттям форм його прояву. Крім того, хуліганство часто є відправним моментом для переходу індивіда на шлях скоєння тяжчих злочинів. Про це побічно свідчать кореляційні залежності між рівнем хуліганства і такими насильницькими злочинами, як заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю, вбивство. Встановлено, що послаблення боротьби з хуліганством призводить до збільшення числа тяжких насильницьких злочинів, а посилення боротьби з ним, веде до зниження кількості останніх.

Злочини з хуліганських мотивів обґрунтовано викликають певну тривогу серед населення. Страх перед цим різновидом злочинності може стати звичним чинником психологічного стану суспільства. Таким чином, боротьба з хуліганством сьогодні є такою ж гостроактуальною, як і раніше. Одна з важливих сторінок її історії – доба непу.

Стан дослідження. Цій проблемі присвятили свої дослідження І. Д. Коцан [1], О. К. Міхеєва [2], О. В. Чернуха [3]. Проте вони розглядали це явище у регіональному аспекті (на прикладі Харківщини та Донбасу). Комплексного дослідження матеріалів республіки на цю

тематику поки що не існує. Враховуючи актуальність і масштабність теми, її недостатню дослідженість, автор поставив собі за **мету** проаналізувати причини хуліганства в добу непу та основні форми і методи боротьби міліції з цим аномальним соціальним явищем.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що дореволюційне законодавство не передбачало злочину, який кваліфікувався як «хуліганство». Воно входило в розряд злочинів проти порядку управління. Кваліфікація цього злочину, його складу з'явилася в Кримінальному кодексі УСРР тільки в 1920-ті роки. І справа не в тому, що в царській Росії хуліганських вчинків не здійснювалося. Навпаки, в ході революції 1905–1907 років і в подальшу епоху хуліганство почало значно зростати [4, с. 3]. Навіть можна припустити, що саме в СРСР поширення хуліганства досягло рівня національного лиха, що і знайшло відображення в його законодавстві. Однак більшість випадків хуліганства не реєструвалися або розглядалися правоохоронними органами як адміністративні правопорушення [5].

Хуліганство займало одну з основних позицій у списку правопорушень, що здійснювалися неповнолітніми. Причини загрозливого зростання цього виду девіантної поведінки в середовищі міської молоді були численні і різноманітні. Свідомість і поведінка молодих людей багато в чому були пов'язані зі значущими моментами соціального життя. Світова і Громадянська війни, події 1917 року, епідемії та голод травмували дітей і підлітків фізично і психічно, показавши їм страшні картини насильства, зневаги та наруги над особою, смерті в її найжахливіших проявах.

Свою згубну роль в ескалації хуліганства 1920-х років зіграли безпритульність і бездоглядність дітей і підлітків. Сіра повсякденність, що витіснила недавню романтику революційної боротьби, посилювала у молоді і без того властиву їй тягу до протесту проти навколишньої дійсності, в тому числі й через дії, що розглядалися суспільством як хуліганські. У цьому сенсі цілком знаковим був зовнішній вигляд частини хуліганів епохи непу, фактично скопійованих з братка-матроса перших років революції: брюки-кльош, куртка, схожа на бушлат, шапка-фінка. Багато хуліганів не милися, ходили у брудному одязі. Мова хуліганів теж грала знакову роль, для неї були характерні ненормативна лексика і злодійський жаргон [6, с. 112].

Велике значення для ескалації міського хуліганства мало вживання алкоголю і до певної міри наркотиків. Показово, що особливо високими темпами зростання хуліганства стали після «легалізації» в 1925 році радянської горілки «риковки». Не можна забувати і про те, що змінився сам споживач спиртного. «Усі фахівці, зараз, безумовно, сходяться в тому, що сучасний алкоголізм відрізняється від довоєнного. Війна і революція з їх приголомшливими переживаннями, велика кількість інвалідів і травматиків, зокрема з ослабленою нервовою системою, епідемії, особливо недоїдання голодних років тощо зробили багатьох менш стійкими проти алкоголю, і реакції на алкоголь стали бурхливішими», – говорив у 1928 році доктор Цираський.

Крім того, в другій половині 1920-х років населення радянських міст споживало спиртного просто більше, ніж городяни в царській Росії. Усе це в сукупності і визначило значний вплив алкоголю на етіологію хуліганства [7, с. 98].

Деякі дослідники – сучасники подій висували версію про те, що жіночого хуліганства не існувало, а зафіксовані випадки були результатом або психічної хвороби, або захисної істеричної реакції [8, с. 147]. Проте це твердження здається сумнівним.

За матеріалами Головного управління місцями ув'язнення видно, що 30 % із засуджених за хуліганство виростили без одного чи обох батьків, 45 % деякий час були безпритульними. Близько 1/2 засуджених становили робітники (з них майже 20 % були членами профспілки), 1/6 – безробітні і 1/7 – службовці [9]. Не менше 13 % затриманих за хуліганство становили комсомольці і партійці [10, с. 53].

Хуліган рідко «геройствував» самостійно. Він вважав за краще робити це в групі або зграї. Думкою її членів він дорожив, за вплив на них – боровся. Зграя ж зазвичай діяла в конкретному районі, в якому мешкали більшість її членів [11, с. 38–39].

У царській Росії прагнення до самоорганізації демонстрували тільки столичні хуліганські співтовариства, в радянській воно поширилося і на провінційні міста. Були створені «Гуртки хуліганів», «Товариство «геть невинність», «Товариство радянських алкоголіків», «Товариство радянських ледарів», «Спілка хуліганів», «Інтернаціонал дурнів», «Центральний комітет шпани» та ін. Хуліганські гуртки («Топтальний комітет, «Зграя хуліганів» і їм подібні) утворювалися і в школах; у них навіть обирали бюро і платили членські внески.

Через відсутність чіткого юридичного визначення під хуліганством розумілися найрізноманітніші дії: лайка нецензурними словами, стрільба з вогнепальної зброї, шум, крики, спів пустотливих або нецензурних пісень і частівок, окроплення громадян водою і нечистотами, безцільне постукування у двері будинків, влаштування захаращень на дорогах, ушкодження одягу громадян хімічним чорнилом та іншими речовинами (останній випадок у свій час мав поширення в Харкові), що важко змиваються, створення тривоги в публічних місцях несподіваним криком «пожежа», поява в голому вигляді на вулицях, кулачний бій, бійка тощо. Окремі види хуліганських дій зустрічалися особливо часто. З числа затриманих за порушення громадського порядку в 1926 році біля третини було заарештовано за побиття перехожих, 28 % – за бешкет у п'яному стані, 17 – за лайку, 13 – за опір міліції [12, с. 59].

У контексті боротьби з хуліганством виникло питання про те, як кваліфікувати «кулачні бої», чи вважати їх хуліганством. Це було досить актуальним питанням, оскільки кулачні бої були достатньо поширеним явищем. Наприклад, у деяких районах Полтавщини в кулачних боях брала участь переважна більшість чоловічого населення, а інша частина громадян вважала кулачні бої своєрідним спортом. У зв'язку з цим НКВС УСРР підготувала спеціальне роз'яснення «Про

порядок притягнення до відповідальності за участь у «кулачних боях» і засобах боротьби з ними». У цьому документі зазначалося, що кулачні бої не можуть бути віднесені до хуліганства, визначеного в Кримінальному кодексі, як «пустотлива, зв'язана з явним проявом неповаги до окремих громадян або суспільства, в цілому дія», оскільки кулачні бої в сучасній побутовій обстановці села не пов'язані з проявом неповаги до кого б то не було. Тому кулачні бої належить розглядати як чисто адміністративні порушення [13]. Слід відзначити певну дискусійність і недостатню переконливість такого роз'яснення.

Основна маса хуліганських вчинків здійснювалася на вулицях, але не були забуті хуліганями і робітничі клуби, кінотеатри, пивні, театри, навіть державні установи. У 1920-х роках на руках у населення залишалася багато холодної і вогнепальної зброї і хулігани часто пускали її в хід. Ось як писав у 1925 році про міського хулігана якийсь Максимов, «він озброєний – рукавичка, кастет, фінка, а іноді і предмет усіх вищих бажань хулігана – «шпалер» – револьвер завжди при ньому» [14]. Типовим явищем стало здійснення з хуліганських мотивів таких злочинів, як вбивство, бандитський напад, підпал. Улюбленою розвагою було облаштування «тюльпана»: хулігани ловили дівчину, зав'язували їй спідницю над головою і кидали в куці ногами догори [15, с. 86]. Поступово хуліганство захопило міські фабрики і заводи. Окрім таких загальних форм хуліганських проявів, як лайка, бешкет, чіпляння до жінок-робітниць, на виробництві з'являлися свої специфічні способи «похуліганити», приміром псування майна.

З другої половини 1920-х хулігани все більше й більше починають визначати повсякденне життя городян, у першу чергу їхнє дозвілля і роботу. «Це герой вулиці. Це у відомий час й у відомих місцях владика вулиці. Її хазяїн. Вулиця – арена його геройств, подвигів і слави. І, вийшовши увечері на вулицю, він почуває себе вільно – він у себе вдома, і, залежно від настрою, вулиця стає більш чи менш прохідною для громадян» [14]. Так описували міського хулігана його сучасники. Це знайшло своє відбиття навіть у тогочасних частівках:

«Я опять, милашка, пьяный, Начинаю баловать, Из кармана финский ножик Начинаю доставать. Тятка вострый ножик точит, Мамка гирю подает, Сестра револьвер заряжает – На беседу брат идет».

У кінці 1920-х років сформувався новий тип хулігана: «Це людина людиною, найкраще навіть «свій хлопець». З робочим номером і партквитком у кишені... Його ореол – буза, мат, скандал, мордобій. Його царство – пивна, бульвар, клуб, кіношка. Це він – король околиць, володар передмість, гроза темних провулків» [16, с. 33]. Поширення хуліганства викликало у городян невдоволення і страх одночасно.

Як справедливо зазначав В. В. Лунєєв, «найбільший страх населення перед злочинністю виникає від кримінальних посягань на вулицях. Вони, з одного боку, демонструють відкритий виклик злочинців суспільству і державі, а з іншого – ставлять жертви злочинів

у найбільш незахищене становище. У цьому поєднанні обставин – основне джерело страху. Боязнь виходити на вулиці в денний і особливо у вечірній і нічний час – одна з характерних ознак кримінальності країн, міст, населених пунктів» [17, с. 215].

На перших порах «новий хуліган» не викликав у начальства особливої заклопотаності. Пояснювалося це, з одного боку, хаосом у критеріях оцінки протиправних вчинків, з іншого, відсутністю потреби в пильній увазі до хуліганства.

З підйомом хвилі хуліганства ставлення до нього змінювалося. У 1924 році більшість справ про хуліганство, самогоноваріння і порубки лісу, що становили більше половини усіх взагалі справ у народних судах, було передано у ведення адміністративних органів. Інакше суди були б просто поховані під масою «хуліганських справ». Однак незалежно від того, чи проходили хуліганські дії як кримінальні злочини чи як адміністративні правопорушення, темпи їх зростання були такі, що влада повинна була вирішити, чи готова вона до швидкого збільшення відсотка засуджених громадян. На відміну від сезонного сільського міське хуліганство було цілорічним і відрізнялося підвищеною жорстокістю [16, с. 30].

Ударна кампанія проти хуліганства принесла більше шкоди, ніж користі. Основна маса справ про хуліганів, як і раніше, не доходила до суду, рішення щодо них залишалися прерогативою адміністративних органів, у першу чергу міліції. Улюбленим заходом судової репресії стало короткострокове ув'язнення. В разі позбавлення їх волі на строк до одного року, засуджені, з одного боку, не занадто боялися покарання, з іншого, отримували злочинні навички в місцях позбавлення волі і погіршували і без того важкий стан системи покарання, що мала величезне перевантаження (в середньому на 50–100 %) [18, с. 4–5]. Хулігани буквально заповнили місця ув'язнення.

У другій половині 1920-х років на вулицях міст розгорнулася справжня війна між міліціонерами і хуліганями. Публікації центральної і регіональної преси нагадували зведення з театру військових дій. Намічені в центрі (у НКЮ і в НКВС) заходи боротьби з хуліганством поділялися на дві категорії: заходи адміністративно-попереджувального характеру і заходи, спрямовані безпосередньо на боротьбу з уже скоєними хуліганськими вчинками, вірніше, із самими порушниками.

У кінці 1920-х років для боротьби з хуліганством стали застосовуватися робітничі дружини, вечірні і нічні облави і навіть висилка і заслання хуліганів в адміністративному порядку через органи ОДПУ. Але чисельність хуліганів, як і масштаби хуліганських дій, не зменшувалися.

Деякі хуліганські вчинки тоді відзначалися особливою зухвалістю. Так, у травні 1922 року міліцейські органи були неодноразово поінформовані про те, що на Салтівському шляху, у напрямку с. Кутузівка, регулярно з'являється вантажівка з червоноармійцями, які, тільки-но машина виїжджає за межі міста, починають неконтрольовану

стрілянину з рушниць. Міліція своєчасно не відреагувала на сигнал, і це призвело до тяжкого поранення одного із селян, котрий працював у полі при дорозі, якою їздили «бешкетники». Затримані червоноармійці пояснювали свою поведінку тим, що нібито у Кутузівському лісі переховувались бандити, а вони в такий спосіб вирішили їх залякати. Це «пояснення» не мало під собою ніяких підстав, і четверо червоноармійців отримали різні терміни ув'язнення [19]. Подібні випадки вчили міліцію оперативно давати відсіч будь-яким проявам хуліганської поведінки, бо інакше вона неодмінно спричинить лихо.

21 січня 1924 року ВУЦВК та РНК УСРР прийняли спільну постанову «Про надання органам міліції права накладення адміністративних стягнень». У ній, зокрема, йшлося про таке:

«1. Губернські й окружні виконавські комітети і президії їх мають право в обов'язкових постановках, що видаються на підставі тих повноважень, що надаються декретами і постановами центральної влади, надавати органам міліції в містах і селищах міського типу право накладення в адміністративному порядку штрафу в розмірі не більше п'яти рублів золотом на винних у порушенні постанов про заходи охорони порядку, усунення порушень громадської моральності і благоустрою в місцях громадського користування – на вулицях, у театрах, парках та інших.

2. Порушення, за які органам міліції надається право накладення адміністративних стягнень, у кожному окремому випадку підлягають точному визначенню в обов'язкових постановках, з указанням порядку і розміру стягнення і термінів їх оскарження у відділ управління окружного виконавського комітету. Стягнуті штрафні суми надходять у доход виконавського комітету на посилення місцевих бюджетних коштів» [20, с. 627–628].

У січні 1924 року харківські міліціонери отримали інструкцію, в якій було наведено перелік найбільш поширених адміністративних провин громадян, що кваліфікувалися як дрібне хуліганство і мали каратися штрафами. Для накладання штрафів запроваджувалися спеціальні квитанційні книжки [21]. До таких вчинків було віднесено: вхід та вихід з трамвая під час руху; чіпляння на буфери трамвайних вагонів під час руху; зривання квітів у громадських місцях – парках, клумбах; нецензурні висловлювання та поява у нетверезому вигляді в публічних місцях; відправлення природних потреб у місцях, не призначених для цього; паління у театрі, кінематографі, цирку та інших публічних місцях.

У другій половині 1920-х років в Україні, як було зазначено вище, зросла кількість випадків хуліганства. У боротьбі з проявами хуліганства правоохоронці вдавалися не тільки до важелів кримінального покарання та адміністративного впливу, але й профілактичних та виховних заходів. Проте хуліганство залишалося серйозною загрозою громадській безпеці, його прояви зачіпали всі прошарки радянського суспільства. В середині десятиліття хуліганство потрапило до розряду особливо небезпечних злочинів, «спрямованих проти активістів

і ударників праці» [22, с. 37]. Основний тягар боротьби з хуліганством лягав на плечі постових міліціонерів та районних наглядачів.

10 жовтня 1924 р. було видано наказ по міліції і розшуку «Про боротьбу з випадками хуліганства, що спостерігаються на шляхах сполучення». У ньому наказувалося «застосовувати відповідні і термінові заходи щодо викорінювання на території, прилеглій до залізниці, хуліганських вчинків, що виражаються в розбитті скла пасажирських вагонів та ізоляторів, висмикуванні килимів і телеграфних хомутів, крадіжці спецштитів». Приписувалося встановити тісний контакт з органами транспортної ДПУ для спільної боротьби з цим явищем [23]. Відповідно до постанови ЦВК СРСР від 28 березня 1924 року «Про висилку в адміністративному порядку за хуліганство» винні в злісному хуліганстві мали притягатися до судової відповідальності або піддаватися адміністративній висилці.

Маючи на увазі, що найбільша кількість випадків хуліганства на ґрунті пияцтва випадає на святкові і передсвяткові дні, пропонувалося в дні відпочинку закривати торгівлю спиртними напоями на цілий день, а напередодні днів відпочинку – о 12 годині дня. Враховуючи особливо сильний вплив алкоголю на підлітків, під впливом якого у більшості випадків підлітки і здійснюють різні небезпечні пустотливі дії, пов'язані з проявом неповаги до суспільства в цілому або до окремих його громадян, передбачалося категорично заборонити продаж спиртних напоїв особам молодшим 16 років, так само заборонявся продаж спиртних напоїв особам у нетверезому стані. Адмінвідділам надавалося право в адміністративному порядку закривати торгівлю спиртними напоями в тих районах, де місця цієї торгівлі є розсадниками хуліганства; планувалося по можливості не допускати відкриття в робочих районах закладів для продажу спиртних напоїв, щоб забезпечити робочі райони від п'яних хуліганів; намічалось залучення преси до кампанії щодо боротьби з хуліганством; про усі випадки хуліганства з боку робітників і службовців міліції повинна була повідомляти у фабзавмісцевкомі.

Одним з найефективніших методів боротьби з хуліганством був штрафний батальйон, заснований 1926 року для концентрування адміністративно-заарештованих осіб у місті Харкові. Основним напрямком його роботи було дотримання належного санітарного стану вулиць і районів міста. У цей батальйон направляли громадян, затриманих за хуліганські дії, а в деяких випадках – за невиконання обов'язкових постанов наркомздорову і надзвичайної санітарної організації. Якщо людина потрапляла до штрафного батальйону лише за один проступок, термін її перебування в ньому був від одного до трьох місяців. Штрафники прибували до призначеного заздалегідь місця на дев'яту ранку і працювали щодня по вісім годин (з десятої ранку до шостої вечора). Вони не мали за це ніякої матеріальної нагороди, проте робота у штрафному батальйоні дозволяла уникнути їм арешту. Керували штрафним батальйоном особи, призначені начальником міліції губернії. У випадку порушення штрафниками

розпорядку, систематичного ігнорування розпоряджень безпосередніх начальників вони могли залишок терміну покарання провести у концтаборі. Переведення зі штрафного батальйону до концентраційного табору мав бути санкціонованим з боку начальника губернської міліції [24].

Незважаючи на певні зусилля міліції, кількість випадків хуліганства зростала – вона збільшилася, як зазначав начальник міліції республіки І. К. Якимович, з 25 тис. 1927 року до 65,6 тис. 1928 року [25].

За 1929 рік лише у Харкові було порушено 639 справ про хуліганство і затримано 736 хуліганів. За соціальним станом з них було: робітників – 303, службовців – 42, інших – 391 [26].

Висновки. Аналізуючи протидію міліції з хуліганством, слід брати до уваги, що статистика цього явища є дещо специфічною, бо включає в себе дуже різні дії – від звичайних пустощів до вчинків, які закінчувалися трагедіями. Однак саме хуліганство з його наочністю та повсякденністю було тим злочином, що формував у суспільстві відчуття загрози, поширеності кримінальних дій. Воно було мирним спокою чи тривоги, порядку чи його відсутності, безпеки чи небезпечності. Лише жорсткість репресій стосовно дебоширів, спрощення порядку розгляду справ про хуліганство дозволили знизити показники цього виду злочину аж у середині 1930-х років.

Список використаних джерел: 1. Коцан І. Д. Міліція Харківщини у 1917–1930 рр. : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Коцан Ігор Дмитрович. – Харків, 2003. – 190 с. 2. Міхеєва О. Кримінальна злочинність і боротьба з нею в Донбасі (1919–1929) / О. Міхеєва. – Донецьк : Схід. видав. дім, 2004. – 248 с. 3. Чернуха О. В. Формування та діяльність органів внутрішніх справ Харківщини в роки непу (1921–1929 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Чернуха Олександр Васильович. – Харків, 2012. – 184 с. 4. Очерки истории девиантного поведения в США и России : [монография] / [А. Ю. Саломатин, Н. В. Долженкова, Н. А. Зоткина и др.] ; под ред. А. Ю. Саломатина. – Пенза : ПГУ, 2003. – 99 с. 5. Панин С. «Хозяин улиц городских». Хулиганство в Советской России в 1920-е годы [Електронний ресурс] / Станіслав Панин // Вестник Евразии : [сайт]. – Режим доступу: <http://eavest.ru/biblioteka/stati-i-knigi/lyudi/25-stanislaw-panin-khozyain-ulits-gorodskikh-khuliganstvo-v-sovetskoj-rossii-v-1920-e-gody>. 6. Рожков А. Ю. Молодой человек 20-х годов: протест и девиантное поведение / А. Ю. Рожков // Социологические исследования. – 1999. – № 7. – С. 107–114. 7. Панин С. Е. «Пьяная» преступность в России в 1920-е годы / С. Е. Панин // Социологический журнал. – 2002. – № 4. – С. 92–102. 8. Рапопорт А. М. О женском хулиганстве / Рапопорт А. М., Харламова А. Г. // Хулиганство и поножовщина / под ред. Е. К. Краснушкина, Г. М. Сегала, Ц. М. Файнберга. – М. : Изд-во Мосздравотдела, 1927. – С. 140–149. 9. Ширвинд Е. Борьба с социальными аномалиями / Е. Ширвинд // Административный вестник. – 1929. – № 5. – С. 32. 10. Бугайский Я. Хулиганство как социально-патологическое явление / Я. Бугайский. – М. ; Л. : Молодая гвардия, 1927. – 100 с. 11. Люблинский П. Хулиганство и его социально-бытовые формы / П. Люблинский // Хулиганство и хулиганы. – М. : НКВД РСФСР, 1929. – 135 с. 12. Лебина Н. Б. Повседневная жизнь советского города. Нормы и аномалии. 1920–1930 годы / Н. Б. Лебина. – СПб. : Нева ; Летний Сад, 1999. – 320 с. 13. Про порядок притягнення

до відповідальності за участь у «кулачних боях» і засобах боротьби з ними : роз'яснення НКВС УСРР 24 жовт. 1925 р. // Адміністративний вісник. – 1925. – № 7/8. – С. 49. **14.** Максимов. Хуліганство и его социальное значение / Максимов // Административный вестник. – 1925. – № 9–10. – С. 34. **15.** Сегалов Т. Е. Психология хуліганства / Т. Е. Сегалов // Проблемы преступности. – 1926. – Вып. 1. – С. 83–90. **16.** Лебина Н. Б. Теневые стороны жизни советского города 20–30-х годов / Н. Б. Лебина // Вопросы истории. – 1994. – № 2. – С. 30–42. **17.** Лунеев В. В. Преступность XX века. Мировые, региональные и российские тенденции / В. В. Лунеев. – М. : Норма, 1997. – 480 с. **18.** Белобородов Л. Г. Введение / Л. Г. Белобородов // Современная преступность (преступление, пол, репрессия, рецидив) по данным переписи мест заключения / под. общ. ред. Л. Г. Белобородова ; Гос. ин-т по изучению преступности и преступника. – М. : Изд-во НКВД РСФСР, 1927. – С. 3–5. **19.** Державний архів Харківської області (Держархів Харківської обл.), ф. Р. 563, оп. 1, спр. 72, арк. 113. **20.** Борьба с преступностью в Украинской ССР (1917–1967) : сб. док. – Киев : ВШ МООН УССР, 1966. – Т. 1. (1917–1925 гг.). – 831 с. **21.** Держархів Харківської обл., ф. Р. 563, оп. 2, спр. 15, арк. 126–128. **22.** Зайцев Б. Харьковская городская милиция в 1920-х гг. / Б. Зайцев, Б. Мигаль // Universitates. – 2008. – № 4. – С. 29–41. **23.** Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України), ф. 5, оп. 2, спр. 806, арк. 15 зв. **24.** Держархів Харківської обл., ф. Р. 563, оп. 1, спр. 38-а, арк. 46–47. **25.** Звіт начальника Головміліції УСРР І. К. Якимовича про стан міліції республіки // Вісти ВУЦВК. – 1929. – 31 січ. **26.** ЦДАВО України, ф. 1, оп. 6, спр. 526, арк. 8–9.

Надійшла до редколегії 29.07.2015

Греченко В. А. Борьба милиции с хулиганством в УССР в период нэпа (1921–1929 гг.)

Рассмотрены основные аспекты борьбы милиции с хулиганством в период новой экономической политики в Украине, причины этого явления, его уровень.

Ключевые слова: милиция, хулиганство, новая экономическая политика, преступность.

Grechenko V. A. Fight of militia against hooliganism in Ukrainian SSR in the years of new economic policy (1921–1929)

A fight against hooliganism today is the same actual, as well as 100 years ago. One of important pages of it's history is a period of new economic policy. Complex research on this subjects in Ukraine does not exist. Taking into account actuality and scale of this theme, its insufficient investigationalness, an author put an aim to himself to analyse reasons of hooliganism in time of new economic policy and basic forms and methods of fight of militia with this anomalous social phenomenon. Wars and revolution deformed the normal process of initial socialization of young people, that became one of reasons of increase of hooliganism in a peace-time. A large value for escalation hooliganism had the use of alcohol and drugs. In this time on the streets of cities the real war developed between militiamen and hooligans. The events of fight on hooliganism were divided into two categories: events of administrative character and events sent directly to the fight against the already accomplished hooligan acts. At the end of 1920th for a fight against hooliganism working detachments, evening and night

roundups and even deportation and reference of hooligans, began to be used in the administrative order.

Keywords: militia, hooliganism, new economic policy, criminality.

